

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOSOFIE**

Arșavir Acterian

Rezumatul tezei de doctorat

**Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Muscă Vasile**

**Student-doctorand:
Cozmuța Lazăr Marcel**

2015

CUPRINS

LISTA FIGURILOR

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1

GENERAȚIA '27 ȘI ARȘAVIR ACTERIAN

- 1.1. Generația '27
- 1.2. Începutul generației '27
- 1.3. Viața lui Arșavir Acterian
 - 1.3.1. Etapele din viața lui Arșavir
- 1.4. Tinerețea lui Arșavir Acterian în propria-i viziune
- 1.5. Scrierile lui Arșavir Acterian
- 1.6. Arșavir Acterian și scrisul

CAPITOLUL 2

PUBLICISTICA LUI ARȘAVIR ACTERIAN

- 2.1. 1928 – Anul debutului
- 2.2. Anul 1929
- 2.3. Anul 1930
- 2.4. Anul 1932
- 2.5. Anul 1933
- 2.6. Anul 1935
- 2.7. Anul 1937
- 2.8. Anul 1939
- 2.9. Anul 1940
- 2.10. Anul 1941
- 2.11. Anul 1943
- 2.12. Mirarea la Arșavir Acterian

CAPITOLUL 3

CEIALȚI DESPRE ARȘAVIR ACTERIAN

- 3.1. Ceialți despre Arșavir Acterian
- 3.2. Arșavir Acterian văzut de ceialți
- 3.3. Portretul lui Mircea Eliade în viziunea lui Arșavir Acterian
- 3.4. CORESPONDENȚA LUI LUCIAN BOZ CU ARȘAVIR ACTERIAN
- 3.5. Corespondența lui Emil Cioran cu Arșavir Acterian
- 3.6. Corespondența lui Arșavir Acterian cu Emil Cioran
- 3.7. Ultima oră

CONCLUZII

ANEXE

BIBLIOGRAFIE

ARȘAVIR ACTERIAN

Cuvinte cheie: *generația '27, arșavir acterian, ziare, reviste, haig acterian, jeny acterian, perioada interbelică, legionari, bedros horasangian, mirare.*

Generația '27, a fost cea mai strălucită generație pe care a avut-o poporul român, nici o alta ridicându-se la nivelul acesta până acum. Din nefericire, nu toți membrii generației sunt cunoscuți publicului larg. Sunt cunoscuți cei mai reprezentativi, cei care s-au afirmat pe plan internațional: Mircea Eliade, Emil Cioran sau Eugen Ionesco și câțiva din țară. Printre cei care au suferit în temnițele comuniste putem aminti pe: Petre Țuțea sau Constantin Noica. Marginalii acestei generații sunt puțini cunoscuți, numindu-i aici pe frații Acterian, Ionel Jianu și lista ar putea continua. Generația își propunea obiective mărețe pe partea culturală. Unii s-au afirmat pe plan internațional, dar cei rămași în țară au fost întemnițați de către regimul comunist.

Generația '27 a fost un nucleu de tineri merituoși, care fiecare și-a adus contribuția prin creație în multe domenii cum ar fi: economie, filozofie, literatură etc. O generație plină de talente și în același timp cu o forță de creație destul de mare.

A fost o generație de excepție, cum niciodată nu va mai apărea. Mulți încă și astăzi se raportează la meritele acelei perioade, din multe puncte de vedere, începând de la social și ajungând la alte puncte, fie economic sau politic.

O altă particularitate a generației în ansamblu a fost originalitatea scrisului și implicării în fenomenul cultural. Existențialismul lor a creionat un alt mod de abordare asupra realității culturale românești. Tinerii care făceau parte din această generație nu voiau să se raporteze la cei din generațiile trecute, asta însemnând un orgoliu nemăsurat.

Faptul că Arșavir Acterian a făcut parte din generația aceasta, a reprezentat dovada valorii sale, incontestabile. Fie privațiunile vieții, fie faptul că s-a ocupat de problemele mamei și surorii sale când cele două aveau nevoie de ajutorul lui, în momentele dificile prin care au trecut, l-au făcut să se mulțumească doar cu notarea evenimentelor cotidiene în jurnal. A trăit întotdeauna pentru ceilalți. Venirea comuniștilor la putere, a însemnat pentru Arșavir Acterian cât și pentru cei rămași în țară, din această generație o adevărată tragedie.

Această generație a avut o particularitate față de toate celelalte, și-a canalizat toate acțiunile pe partea culturală. Obiectivul istoric, fiind îndeplinit de generația precedentă, care

făurise Romania Mare. Toate generațiile de până la această generație, aveau obiectivul istoric de realizat, o dată realizat generația aceasta, se putea axa pe partea culturală.

Capacitatea de muncă a acestor tineri talentați, care-și doreau cu ardoare să reușească pe plan internațional, nu poate trece neobservată. Mulți stăteau fie în biblioteci, fie în bibliotecile proprii să se auto-depășească. Să reușească pe plan cultural.

Pas cu pas au devenit din ce în ce mai cunoscuți. Și-au exprimat punctele de vedere cu atâta tărie, cu atâta sinceritate încât au devenit foarte cunoscuți.

În interiorul generației au fost și la stânga și la dreapta uniți de un ideal comun. Acela de-a reuși. De-a impune cultura română acolo unde credeau ei că îi este locul.

În ceea ce au crezut cu tărie a fost: originalitatea. Originalitatea presupunând creație. Nu a fost evitat nici misticismul. Care a prins asiduu la această generație. La început au evitat cât au putut politica, dar până la un moment dat.

De-a lungul timpului, generația aceasta a avut mai multe denumiri: generația ortodoxistă, generația anilor '30, ultima denumire s-a impus, generația '27. Această denumire a fost dată de Dan. C. Mihăilescu.

În această teză mi-am propus să abordez un marginal al generației, și anume, Arșavir Acterian. Familia Acterian a dat culturii noastre trei nume: Arșavir, Jeny și Haig.

Lucrarea de față este structurată pe parcursul a trei capitole și prezintă o scurtă descriere a generației '27, viața și publicistica lui Arșavir Acterian, precum și părerile celor care l-au cunoscut, iar în final un interviu cu cel mai bun prieten al său Bedros Horasangian.

În primul capitol al lucrării am adus în prim plan câteva date legate de generația '27 și date biografice din viața lui Arșavir Acterian. Fără doar și poate, această generație a fost creația lui Nae Ionescu. Îndepărtarea acestuia din Camarila regala i-a împins pe acești tineri să-l urmeze către legionarism, fie mai devreme, fie mai târziu.

Arșavir Acterian a ales Mișcarea Legionară în anul 1937, deși scria de ani buni în reviste aparținând grupării. Evenimentul care l-a marcat profund a fost sacrificiul celor doi legionari, Vasile Marin și Ion Moța, în războiul civil spaniol. Decizia aceasta va avea repercusiuni asupra evoluției sale, cu ani grei de temniță și după eliberare prestarea unor servicii, mult sub nivelul său intelectual.

În al doilea capitol, aduc spre exemplificare câteva articole reprezentative din publicistica lui Arșavir Acterian. În aceste articole se poate vedea evoluția scrisului său, în perioada interbelică.

După debutul în revista liceului „Spiru Haret” din București, intitulată „*Vlăstarul*”, Arșavir Acterian publică în diverse ziare, dar, începând cu anul 1937 scrie articole cu

pronunțat caracter legionar. Arșavir Acterian a scris multe articole dar, folosind multe pseudonime, cu greu pot fi identificate în totalitate.

Următorul capitol are două părți distincte. Prima o reprezintă părerea celorlalți despre Arșavir Acterian. Cum l-au văzut cei din jur și impresiile lăsate asupra lor. A doua parte e legată de corespondența lui Arșavir Acterian cu Emil Cioran și cu Lucian Boz, fiind prezentată și o evocare a lui Mircea Eliade.

Finalul este dedicat revistei „*Ultima oră*”, locul unde a debutat Arșavir Acterian în gazetărie.

Arșavir Acterian a dus o viață modestă, mereu în slujba celorlalți și un membru puțin cunoscut al generației '27.

ACTERIAN, Arșavir (18.IX.1907, Constanța – 17.IX.1997, București), publicist și memorialist. Tatăl lui Arșavir, Aram Acterian, contabil la un magazin de manufactură, se lansase în comerțul cu cereale. Mama, Haiganuș (n. Benlian), venise în Dobrogea din Kayseri, localitate din Turcia¹.

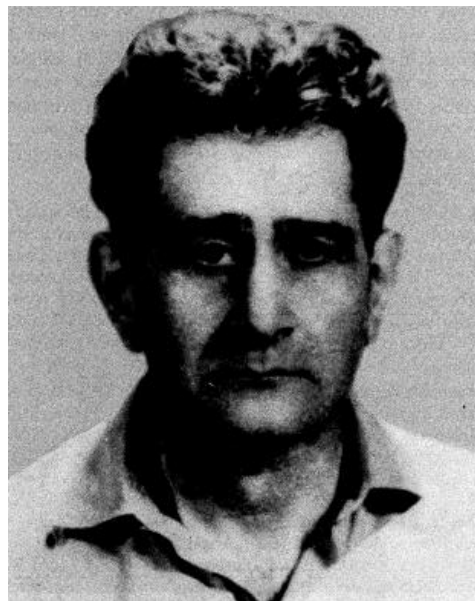

Fig. 1.4. Arșavir Acterian

Sursa: istoriiregasite.wordpress.com

¹ *Dicționarul general al literaturii române*. 25

Datorită unor condiții mai puțin prielnice, ambele familii, atât ale tatălui cât și ale mamei sale, aleg să se stabilească în țara noastră. Aram și Haiganuș au avut trei copii: Haig, Arșavir și Jeni.

Haig Acterian s-a născut în 05.03.1904, Arșavir s-a născut la o distanță de trei ani în 1907, în data de 18 septembrie 1907, iar Jeni Acterian se naște la o distanță de 12 ani de Haig și de Arșavir la o distanță de 9 ani în 1916 în 22 iunie.

1.1.1. Etapele din viața lui Arșavir

Distingem mai multe etape în viața lui Arșavir Acterian.

Prima etapă ar fi cea a formării care cuprinde anii 1907- 1933.

Urmează Școala Evanghelică din orașul natal. După absolvirea școlii primare, urmează cursurile liceului „Spiru Haret” din București la care a fost elev și fratele său Haig Acterian care inițial fusese înscris la Liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanța. De aici putem presupune faptul că în anul 1917, familia Acterian se mută în București.

Arșavir Acterian putem presupune că a fost înscris la liceu în anul 1925 la vârsta de 18 ani și patru ani mai târziu își dă bacalaureatul. Din cauza primei conflagrații mondiale, Arșavir Acterian nu și-a putut începe cursurile liceale mai devreme.

Printre colegii de liceu ai lui Arșavir Acterian, amintim: Niculescu Radu-Mislea, Potra Gheorghe, Brezeanu (Brezianu) Barbu, Noica Constantin, Axente Nelu, Teodorescu Nicolae, Vasilescu-Valjean (Valjan), Nicu Ionescu Anton.

Fig. 1.5. Amintire din clasa a VI-a modernă a Liceului 'Spiru Haret' din anul 1926

Sursa: cutiacuvechituri.wordpress.com

Iar printre profesori fiind: Nicodim Locusteanu – latină, Dimitrie Papadopol – germană, Iosif Frollo – franceză, D. Focșa – cosmografie, Boian – gimnastică.

Așadar, Arșavir Acterian a avut printre colegii săi, oameni care s-au impus în cultura română, amintind aici pe Constantin Noica, Barbu Brezianu sau Potra Gheorghe.

Un alt fost coleg a lui Arșavir Acterian, a fost Radu Sighireanu, poet cu un viitor strălucit, dar care a murit de tânăr. Radu Sighireanu fiind bolnav de tuberculoză, a fost la tratament și la Davos, dar nu a mai putut fi salvat.

Dintre profesori, tatăl lui Grigore Moisil i-a fost profesor în liceu lui Arșavir Acterian. Constantin Moisil a fost academician, numismat și cel care a pus bazele Cabinetului de numismatică al Academiei Române.

Un alt profesor pe care l-a avut Arșavir Acterian a fost Ion Barbu sau pseudonimul Dan Barbilian. Preda matematică. Ion Barbu nu era titular la liceu. L-a înlocuit pe profesorul de matematică Focșa. Profesorul Locușteanu, era un renumit profesor de latină.

Acest grup talentat de elevi, publicau în revista liceului. Cel care a condus revista o bună perioadă de timp a fost Mircea Eliade. De remarcat că în revista liceului, scria poezii Constantin Noica. La sugestia lui Ion Barbu, filosoful de mai târziu, nu mai semnează cu numele lui, ci cu pseudonimul A.C. Ion.

În anul 1927 este publicat „*Itinerariu spiritual*” scris de Mircea Eliade, manifestul generației '27. Se formează un grup de tineri care își propun obiective mărețe pe plan cultural, printre care și Arșavir Acterian.

În 1928 la vârsta de 21 de ani debutează în revista liceului bucureștean „*Spiru Haret*”, intitulată „*Vlăstarul*”, unde mai colaborau Haig Acterian și Mircea Eliade.

În 1928, împreună cu Barbu Brezianu și Constantin Noica, Arșavir colaborează la ziarul „*Ultima oră*”.

Pagina a doua a ziarului a fost dedicată culturii. Cel care coordona pagina culturală a fost Petru Comarnescu. Dar a dat credit acestor tineri, oferindu-le libertate de acțiune în paginile ziarului. Într-unul din numere, acești tineri au recenzat cartea lui Mateiu Caragiale „*Craii de Curte Veche*”.

„Cînd i s-a încredințat această pagină a doua la „*Ultima oră*”, Comarnescu a chemat să-l ajute la redactarea ei trei proaspăt bacalaureați, cu ucenicia făcută la „*Vlăstarul*”, pe Noica, pe Arșavir și pe mine, dîndu-ne deplină libertate de acțiune. Să vă arăt o poză la care țin în mod special: vedeți, aici sîntem Noica și cu mine, arătînd pagina întregă pe care „*Ultima*

oră” o consacrase romanului de curînd apărut al lui Mateiu Caragiale, Craii de Curtea-Veche.”²

Într-un alt număr al ziarului, acești tineri care se ocupau de pagina culturală l-au intervievat pe Alexandru Davila și l-au readus în prim-planul vieții culturale. În acest an, i se acordă Premiul Național pentru literatură lui Alexandru Davila și datorită acestor tineri care nu l-au uitat pentru meritele sale culturale.

„Apoi, abia părăsind băncile școlii, împreună cu Arșavir și Dinu Noica am fost bruscați de către dinamicul Petre Comarnescu în redacția ziarului <<Ultima oră>>, chemați fiind să chivernisim și să umplem zi de zi pagina a II-a, culturală, a cotidianului. Aici alcătuiam din când în când și pagini omagiale. Astfel, am fost tuspătru primiți în mizera locuință din piața filantropiei unde viețuia Alexandru Davila, care, din jilțul suferinței, bolborosind, ne-a povestit despre viața lui de odinioară și despre Vlaicu Vodă, iar noi la 2 martie 1929, i-am dedicat întreaga pagină culturală a <<Ultimei oră>>. Personalitatea lui Davila reactualizată de juvenilul nostru gest omagial a fost, poate, pricina încununării lui cu <<Marele Premiu Național>>, apoi, la 20 octombrie în același an, dramaturgul <<muri ca om>> - cum cu drept cuvânt scria G. Călinescu în a sa istorie a literaturii.”³

În 1929 se înscrie la Facultatea de Drept pe care o va absolvi în 1933. În toată această perioadă nu stă departe de gazetărie. După terminarea facultății devine Secretar al profesorului de Drept, Anibal Teodorescu, oscilând între domeniul juridic și gazetărie. O perioadă scurtă, dar revine la vechea pasiune, gazetăria.

După o scurtă perioadă de timp la ziarul „*Ultima Oră*”, ajunge la revista „*Vremea*”.

Din 1929 începe o frumoasă poveste de dragoste care durează doi ani, până în 1931, cu cineva pe nume A. Însă Arșavir Acterian preferă singurătatea în final decât să fie cu cineva.

A doua etapă cuprinde anii 1933-1937.

Emil Botta, împreună cu câțiva prieteni înființează: „*Corabia cu ratați*”. „În <<războiul cu bătrîni>>, înființează asociația tinerilor <<curtezani ai muzelor>>, care a durat, însă, foarte puțin (1935-1936). Printre aderenți se numărau: Arșavir Acterian (unul dintre cei mai buni prieteni ai actorului-poet), Luca Dumitrescu, Ovid Marinescu, Corneliu Temensky, Ghiță Soare... Clanul era agreat de Emil Cioran și Eugen Ionescu, aceștia nefăcînd însă parte

²Adriana Bittel, România literară, nr. 9, 1999: *Cu Barbu Brezianu despre Momentele privilegiate ale prieteniei*. 12-14

³Barbu Brezianu, Luceafărul 1997, 33: *Arșavir în amintiri*

din <<Corabia cu ratați>>, inițiată, botezată și condusă cu salutul <<O sive jeunesse>> de tânărul Emil Botta.”⁴.

Se înțelege de la sine că acești tineri nu se considerau „ratați”, dar loveau direct sau indirect în semidocti, fanfaroni, snobi.

În această etapă, deși scrie într-o revistă legionară ca și „Idea Românească”, nu scrie articole cu tentă extremistă, fiind doar simpatizant.

A treia etapă este perioada 1937-1949.

Anul 1937, este anul când îi apare primul articol legionar, fiind – credem - sub „influența” jertfei lui Vasile Marin și Ion Moța pe câmpul de luptă spaniol.

În data de 13 ianuarie 1937 au fost uciși în Majadahonda (Spania) Ionel Moța și Vasile Marin care luptau alături de forțele generalului Francisco Franco, împotriva socialiștilor, comuniștilor și anarhiștilor. Războiul civil din Spania a durat între 17 iulie 1936 și 1 aprilie 1939.

Fig. 1.6. Arșavir Acterian

Sursa: www.wikipedia.ro

Devine legionar. În 1937 face parte din cuibul legionar „Idea Românească”. Cu mici perioade când este concentrat, stă departe de cuibul legionar din care făcea parte. Dar de fiecare dată după desconcentrare se întorcea la cuibul său legionar. Cuibul legionar activează din anul 1937 până în anul 1944, după care întrunirile nu mai au loc.

⁴ Dionisie Vîtcu: *Convorbiri literare* Elim Botta - Un prinț al melancoliei

În 1941 legionarii vor să preia conducerea țării încercând să-l alunge pe Ion Antonescu, astfel în 21-23 ianuarie 1941 are loc revolta legionară. Arșavir nu participă la această revoltă, fiind acasă cu mama lui care nu putea fi lăsată singură fiind grav bolnavă.

În 1943, moare pe front fratele său Haig Acterian la vârsta de 39 de ani, fiind implicat în revolta legionară. Tot în anul 1943, moare și mama celor trei frați Acterian.

În anul 1946, cuibul legionar este reactivat până în anul 1949, când membrii cuibului, - mai mult ca sigur, în urma unui denunț - sunt arestați.

A patra etapă sunt anii, 1949-1953.

Este perioada când este închis în temnițele comuniste, perioadă despre care nu a vorbit aproape deloc.

A cincea etapă, sunt anii 1953-1959.

Arșavir trăiește o viață modestă, practicând diverse meserii, mult sub potențialul său. În intervalul dintre cele două detenții își câștigă existența ca ajutor de mozaicar, librar și anticar, statistician și documentarist la Centrul de Hematologie din București.

Este o perioadă grea datorită faptului că sora-sa, Jeni Acterian, suferea de o boală incurabilă, iar Arșavir Acterian a fost sprijinul ei, până la moartea survenită în anul 1958.

A șasea etapă, fiind o altă perioadă de închisoare, între anii 1959-1964.

Este închis în celebrul dosar Noica-Pillat și eliberat datorită decretului de amnistie generală din anul 1964. Acest proces ca și altele, din perioada comunistă, reprezintă doar o etalare de putere a celor care ajunseseră la putere datorită conjuncturii istorice. Un cuvânt important în ce privește acest proces l-a avut Securitatea. Acuzațiile aduse lotului Noica-Pillat, privite din perspectiva noastră, sunt hilare, dar în perioada respectivă erau de-o gravitate fără margini. De data asta cei care au avut de suferit fiind intelectualii. Intelectualii trebuiau să ajungă în închisorile comuniste, pentru că reprezentau un pericol destul de mare.

Cei mai străluciți intelectuali pe care îi avea țara la momentul respectiv și care rămăsese în țară, fiind aduși „în fața așa zisei justiții”, primind ulterior ani grei de detenție. Fără să comită vreo infracțiune, au fost judecați și ulterior condamnați. Elita României din perioada respectivă a fost condamnată. Acești intelectuali grupați în lotul Noica-Pillat, dacă alegeau să trăiască în străinătate, cu totul altfel ar fi fost destinul lor. Ar fi fost la fel de cunoscuți pe plan internațional ca și Mircea Eliade sau Emil Cioran. În lotul Noica-Pillat îl întâlnim și pe Arșavir Acterian.

Interesant este faptul că acest proces a avut o particularitate aparte. Mulți din cei care au fost judecați, nu se cunoșteau între ei.

La 5 luni din momentul arestării sale, unde Arșavir Acterian era anchetat, procesul penal debutează pe 24 februarie 1960 reunind în boxa acuzaților persoane care se vedeau pentru prima dată. A fost un proces fabricat cu scopul anihilării unui grup de intelectuali. Procesul a durat două zile!!! Dar tipic pentru justiția din acele timpuri. În total au fost 23 de inculpați, singura lor vină a fost că au citit și distribuit cărți interzise. Unele cărți ale lui Emil Cioran și a lui Mircea Eliade.

Mircea Eliade menționează în 10 iunie 1960: [...] „ Virgil Ierunca îmi scrie că Marietta Sadova a fost arestată pe motivul de a fi adus de la Paris și răspândit cărți de Mircea Eliade și Emil Cioran. Mă îngrozesc câtă răspundere-nebănuită –apasă pe umerii mei. Mariana Parlier îmi spusese, după călătoria ei în România în 1956 că *Foret interdite* se împrumuta cu 100 lei. Chiar Marietta Sadova îmi transmisese mesajul lui Șerban Cioculescu, că e fericit pentru acest cel mai bun roman al meu, care e în același timp cel mai bun roman românesc”⁵.

Fig. 1.7. Arșavir Acterian și Marietta Sadova împreună cu doi prieteni

Sursa: www.zf.ro

În 1 martie 1960 cei 25 de inculpați primesc pedepse grele, între 6 și 25 de ani, dar și 10 ani de degradare civică. 268 de ani însumau pedepsele aplicate celor din lotul Noica-Pillat.

Acest proces va primi numele de „procesul intelectualilor-mistico-legionari” deși unii din acest lot, fuseseră antilegionari, dând doar două exemple: Alexandru Paleologu și Dinu Pillat (IICCMER).

⁵ Mircea Handoca: *Jurnal inedit al lui Mircea Eliade*: pag. neprecizată

Așadar, regimul comunist voia să închidă intelectualii, indiferent de opțiunile lor de dinainte, grupându-i în același lot. Cu toate că nu toți fuseseră legionari, în același proces au fost introduși și „membrii marcanți ai Legiunii”. Toți vor avea aceeași soartă, condamnarea.

Acest proces are și-o particularitate: „Un alt paradox al acestui proces l-a reprezentat ipocrizia regimului comunist care în 1956 se folosește de serviciile Mariettei Sadova pe lângă Emil Cioran sau Mircea Eliade, la indicațiile precise ale Constanței Crăciun, pentru ca în 1959 să o acuze de „trecere clandestină a cărților unor autori legionari”.

Explicația istorică constă în modificarea climatului politic general. Dezghețul ideologic din 1955 a fost înlocuit cu teroarea brutală de după revolta maghiarilor din 1956, iar prin teroare accentuată după retragerea trupelor sovietice din 1958, Gheorghiu Dej încerca să demonstreze capacitatea sa de a se menține la putere. Începând cu 1957 tot mai mulți intelectuali sunt arestați, iar apogeul îl reprezintă lotul Noica Pillat.” (IICCMER)

De remarcat este următorul aspect: „Trebuia afirmat prestigiul culturii noastre peste hotare. Constanța Crăciun, ministrul Culturii de atunci, și Pavel Țugui, seful secției de cultură-știință la C.C. al P.C.R. în anii 1956-1960, membru supleant al C.C. al P.C.R., i-au însărcinat pe Marietta Sadova și George Calboreanu să meargă cu trupa Naționalului bucureștean la Paris pentru a lua legătura cu Eliade, Cioran și Eugen Ionescu și, dacă se putea, să-i atragă de partea regimului din România prin operele lor. Sadova se conformează misiunii primite, dar nu se limitează doar la ceea ce i se ceruse și, la întoarcerea din Franța, aduce în țară câteva lucrări: „*Ispita de a exista*” și „*Scrisoare către un prieten din depărtare*” de Emil Cioran și „*Pădurea interzisă*”, „*Mituri și simboluri*”, „*Mitul eternei reîntoarceri*” de Mircea Eliade.

Cartea lui Cioran, „*Ispita de a exista*”, a fost lăsată pe biroul Constanței Crăciun, dar celelalte au circulat doar printre prietenii ei intelectuali. Va fi unul din capetele de acuzare în celebrul și tristul dosar Noica-Pillat”.⁶

Ceea ce este de remarcat că primul arestat al acestui grup a fost Constantin Noica în 11 decembrie 1958. Procesul efectiv a început în 24 februarie 1960. Arșavir Acterian a fost arestat în 12 septembrie 1959. După interogatorii, în concluziile de învinuire, Arșavir Acterian a fost încadrat alături de: Constantin Noica, Sandu Lăzărescu, Gh. Florian, Constantin Ranetti, Vidrașcu Emanoil, Marietta Sadova, Alexandru Paleologu, Nicu Steindhardt, Beatrice Strelisker.

⁶ Vera Molea: *Marietta Sadova sau Arta de a trăi prin teatru*. 174

Faptul că Arșavir Acterian, i-a dat „cărți interzise cu caracter legionar” lui Dinu Pillat constituia o infracțiune destul de mare. Arșavir Acterian fiind anticar a difuzat cărțile lui Eliade sau Emil Cioran. Deoarece dialoga cu alte persoane, despre noul regim, în termen de împotrivire, constituia un act care era pedepsit cu ani grei de temniță.

Arșavir Acterian a primit de la Marietta Sadova, în vara anului 1956 când s-a reîntors din Franța, scrierile lui Eliade și Cioran: „*Ispita de a exista*”, „*Pădurea interzisă*”, „*Mituri și simboluri*”, și le-a distribuit, deși acest lucru constituia infracțiune la vremea respectivă.

În 1958 prin intermediul lui Alexandru Paleologu, Arșavir Acterian, a luat cunoștință de scrierea lui Emil Cioran „*Scrisoare către un prieten de departe*” aducând elogii scrierii.

A doua oară a fost arestat la 12.09.1959, condamnat de Tribunalul Militar București la 18 ani muncă silnică și eliberat la 30.07.1964 ca urmare a Decretului 411.

A șaptea etapă cuprinde anii 1964-1989.

După eliberarea din temniță, este monitorizat de Securitate, ducând o viață simplă.

În dosarul CNSAS R 41665 și cotă SRI 74187, pe coala a doua întâlnim pe lângă nume și un nume conspirativ Bălănescu Gabriel.

Există un Raport, datat 4.08.1965 „cu propunerea ca numitul ACTERIAN ARȘAVIR-NAZARET sa fie înregistrat la Serv. „C” ca fiind „indescifrabil”, la recrutare ca agent”. Ceea ce se și aprobă.

A opta etapă și ultima, fiind perioada 1990-1997.

Reușește să publice scrierile fraților săi printre care „*Cealaltă parte a vieții noastre*”, a lui Haig și „*Jurnalul unei ființe greu de mulțumit*” a lui Jeni, încercând să-i aducă în prim-planul vieții culturale românești.

Într-un final, îi apar și unele cărți lui Arșavir Acterian cum ar fi: „*Jurnalul unui pseudo-filosof*”, „*Cum am devenit creștin*” și „*Despre Mirare*”. Apare recunoașterea valorii sale, însă mult prea târziu.

Tema care a urmat-o de-a lungul timpului a fost: „mirarea”, singura preocupare filosofică care l-a urmat întreaga viață.

În anul 1997, moare.

Arșavir Acterian a trăit pentru ceilalți, obișnuindu-se cu greutățile vieții și cu singurătatea care l-a urmat aproape toată viața.

Generația '27 a fost un nucleu de tineri merituoși, care fiecare și-a adus contribuția prin creație în multe domenii cum ar fi: economie, filozofie, literatură etc. O generație plină de talente și în același timp cu o forță de creație destul de mare.

A fost o generație de excepție, cum niciodată nu va mai apărea. Mulți încă și astăzi se raportează la meritele acelei perioade, din multe puncte de vedere, începând de la social și ajungând la alte puncte, fie economic sau politic.

O altă particularitate a generației în ansamblu a fost originalitatea scrisului și implicării în fenomenul cultural. Existențialismul lor a creionat un alt mod de abordare asupra realității culturale românești. Tinerii care făceau parte din această generație nu voiau să se raporteze la cei din generațiile trecute, asta însemnând un orgoliu nemăsurat.

Din această generație, făcea parte și Arșavir Acterian. Un marginal al acestei generații de excepție. Arșavir Acterian, cu toate ca a terminat Dreptul, a fost mult mai atras de evenimentele cotidiene din perioada interbelică, de publicistică, de fascinația pe care o avea Profesorul, Nae Ionescu, asupra acestui nucleu de tineri, de la Universitate. Arșavir Acterian a fost atras de filosofie, dar neavând un sistem filosofic, care să-l conceapă.

Această generație a construit o relație specială cu profesorul Nae Ionescu, mentorul acestor tineri chiar și când acesta nu mai era la catedră, exemplele cele mai elocvente fiind Mihail Sebastian și Mircea Eliade.

Faptul că Arșavir Acterian a făcut parte din generația aceasta, a reprezentat dovada valorii sale, incontestabile. Fie privațiunile vieții, fie faptul că s-a ocupat de problemele mamei și surorii sale când cele două aveau nevoie de ajutorul lui, în momentele dificile prin care au trecut, l-au făcut să se mulțumească doar cu notarea evenimentelor cotidiene în jurnal. A trăit întotdeauna pentru ceilalți. Venirea comuniștilor la putere, a însemnat pentru Arșavir Acterian cât și pentru cei rămași în țară, din această generație o adevărată tragedie.

Această generație a avut o particularitate față de toate celelalte, și-a canalizat toate acțiunile pe partea culturală. Obiectivul istoric, fiind îndeplinit de generația precedentă, care făurise Romania Mare. Toate generațiile de până la această generație, aveau obiectivul istoric de realizat, o dată realizat generația aceasta, se putea axa pe partea culturală.

A fost o generație cu o mulțime de idei care și-a dorit să depășească toate celelalte generații pe plan cultural, dorind să afirme cultura română între marile culturi ale lumii. Cei care au plecat în străinătate au reușit să fie cunoscuți, să se afirme. Cei care au rămas în țară au suferit cumplit, chiar și murind în temnițele comuniste. Cei care au supraviețuit temnițelor comuniste, fie au dus o viață modestă, fie și-au continuat operele lăsate neterminate din momentul pierderii libertății. La o distanță considerabilă, câteva decenii, unii din generația aceasta, după ieșirea din temnițele comuniste, au avut șansa să se reîntâlnească în Occident cu cei care plecaseră în tinerețe din țară. Dar, nu toți au avut șansa să se revadă, Arșavir Acterian,

nu și-a revăzut prietenii plecați în Occident, nici după câteva decenii de la plecarea lor din țară. Nu i-a revăzut niciodată.

Generația '27, voia să construiască o cultură mare. Să scoată cultura română din „minorat”, să fie printre marile culturi ale lumii.

Unii din această generație s-au afirmat pe plan internațional: Eliade, Ionesco, Cioran.

Ce ne-a lăsat Arșavir Acterian ca moștenire din generația '27? Răspunsul nu poate fi decât acesta: multe amintiri. Multe portrete și un alt unghi asupra generației '27.

Distingem mai multe etape în viața lui Arșavir Acterian.

Deși născut într-o familie de armeni, Arșavir Acterian nu a vorbit niciodată limba străbunilor săi. A participat la cursurile susținute de Nae Ionescu, de la Universitatea București, fiind fascinat de ideile expuse. În momentul îndepărtării Profesorului din Camarila regală, Arșavir Acterian, rămâne fidel ideilor acestuia pe care le împărtășea îndreptându-se treptat către extrema dreapta. Această alegere îl va marca toată viața și va fi plătită cu ani grei de închisoare. A contat în alegerea aceasta și fratele său, Haig Acterian, care s-a implicat activ în cadrul Mișcării Legionare, împreună cu soția sa, Marietta Sadova, a mai contat și faptul că, a scris în reviste legionare. A dus o viață solitară de-a lungul timpului.

Distingem mai multe etape în viața lui Arșavir Acterian:

- etapa formării: cuprinde anii 1907-1933. Este o perioadă destul de lungă, dar, relevantă pentru evoluția avută de-a lungul vieții sale.

- etapa a doua, cuprinde anii 1933-1937. În această perioadă scrie în presa vremii, inclusiv în revista „Axa”.

Etapa a treia este perioada 1937-1949, etapă în care Arșavir devine legionar. Cu mici intermitențe participă la ședințele legionare, până este arestat.

Etapa a patra cuprinde anii 1949-1953. Când informațiile despre Arșavir Acterian, sunt foarte puține.

Etapa a cincea, este perioada de la prima eliberare din temnițele comuniste și momentul arestării în celebrul lot Noica - Pillat.

A șasea etapă o constituie, perioada de detenție în lotul Noica-Pillat.

A șaptea etapă o constituie perioada anilor 1964-1989. În perioada aceasta Arșavir Acterian, are diverse meserii mult sub nivelul său intelectual.

A opta etapă, sunt anii 1990-1997, încearcă să recupereze „timpul pierdut”, publicând pe frații săi. Într-un final se vede publicat și îi apar primele cărți.

Arșavir Acterian a scris mult în perioada interbelică, dar multe articole au fost publicate sub pseudonim, fiind greu de identificat. Am identificat câteva articole reprezentative ale lui Arșavir Acterian, analizând evoluția scrisului său o perioadă de timp.

Arșavir Acterian n-a mai apucat să-și adune din presa vremii toate articolele publicate, să le strângă într-un volum, însă unele cărți i-au apărut în timpul vieții.

În definitiv, Arșavir Acterian, n-a fost de valoarea lui Mircea Eliade sau Emil Cioran, cu toate acestea ne-a lăsat o altă abordare asupra perioadei interbelice.

Arșavir Acterian a fost unul dintre membrii generației '27, prea puțin cunoscut publicului larg. A trăit toată viața mai retras, în umbra evenimentelor. Cu toate acestea a suferit cumplit. A stat o lungă perioadă de timp în temnițele comuniste pentru alegerile făcute la un moment dat. A suferit alături de familie, de frați, dar nu și-a pierdut speranța. N-a crezut în Providență, însă a devenit creștin, după ce și-a luat Bacalaureatul.

Provenind dintr-o familie care a dat culturii române încă două nume: Haig și Jeny, dispăruți în condiții dramatice, la un interval de timp, nu prea îndepărtat unul de celălalt, una dintre misiunile fratelui lor, Arșavir Acterian, a fost aceea să-i aducă în atenția publicului să-i publice. Această misiune și-a dus-o la bun sfârșit după Revoluție.

O altă misiune a fost aceea, de a se vedea publicat. A reușit, tot după 1989, să-și vadă o parte din cărți publicate. Alte cărți au apărut postum.

Arșavir Acterian a fost prieten bun cu Emil Cioran, cu Mircea Eliade sau cu Eugen Ionesco, dintre cei plecați în exil, iar din țară a fost prieten cu Constantin Noica și restul generației care n-a avut șansa să plece în exil. Din nefericire, nu s-a revăzut niciodată cu cei plecați în exil. A corespondat cu Emil Cioran sau cu Lucian Boz, dar nu s-au revăzut.

Arșavir Acterian a trăit toată viața, discret. A scris în presa vremii, a scris în jurnal la fel de mult. Ne rămâne de la Arșavir Acterian, un alt punct de vedere asupra perioadei interbelice. Un alt unghi de vedere asupra acelor timpuri.

Generația '27, trebuie cunoscută în totalitate, nu numai cei care s-au impus în universalitate cât și cei care din cauza condițiilor vitrege interne, n-au reușit să fie cunoscuți să se afirme. Arșavir Acterian este încă necunoscut publicului larg, rolul acestei teze este de a-l aduce în atenția celor care vor să cunoască epoca mai bine.

BIBLIOGRAFIE

A. Opera Primara

a) Eseistica

1. ACTERIAN, ARȘAVIR, Amintiri despre N. Steinhardt. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2009
2. ACTERIAN, ARȘAVIR, Cioran, Eliade, Ionesco. Cluj-Napoca: Editura Eikon, 2003
3. ACTERIAN, ARȘAVIR, Cum am devenit creștin. București: Editura Harisma, 1994
4. ACTERIAN, ARȘAVIR, Despre mirare. București:Editura Ararat,1996
5. ACTERIAN, ARȘAVIR, Intelectualitatea interbelică între ortodoxie și tradiționalism. București: Editura Vremea, 2008
6. ACTERIAN, ARȘAVIR, Neliniștile lui Nastratin. Iași:Editura Alfa, 2006
7. ACTERIAN, ARȘAVIR, Portrete și trei amintiri de pușcăriaș. București: Editura Ararat, 1996
8. ACTERIAN, ARȘAVIR, Privilegiați și năpăstuiți. Iași: Institutul European, 1992

B) Memorialistica

1. ACTERIAN, ARȘAVIR, Corabia nebunilor. București: Editura Ararat, 2006
2. ACTERIAN, ARȘAVIR, Jurnal. București:Editura Humanitas, 2008
3. ACTERIAN, ARȘAVIR, Jurnal în căutarea lui Dumnezeu. Iași: Institutul European, 1994
4. ACTERIAN, ARȘAVIR, Andre Gide comunist. În revista Axa, nr.1, 1932,București
5. ACTERIAN, ARȘAVIR, C. În revista Axa, nr.13, 1933, București
6. ACTERIAN, ARȘAVIR, Citind „ Contrepoint”.În revista Fapta, nr.9, 1930, București
7. ACTERIAN, ARȘAVIR, Citind...În revista Axa, nr.17, 1933, București
8. ACTERIAN, ARȘAVIR, Cultura artificială. În revista Axa, nr.6, 1933, București
9. ACTERIAN, ARȘAVIR, Cumpăna. În revista Floare de foc, nr.3, 1933, București
10. ACTERIAN, ARȘAVIR, Despre originea lui Mihail Eminescu. În revista Ani, vol. III, 1936, București

11. ACTERIAN, ARȘAVIR, Despre profesorul meu de latină domnul Locușteanu. În revista Vlăstarul, nr.2-4, 1934, București
12. ACTERIAN, ARȘAVIR, Din jurnalul unui pseudofilosof. În revista Ulise, nr. 3, 1932, București
13. ACTERIAN, ARȘAVIR, Discuții. În revista Ulise, nr.2, 1932, București
14. ACTERIAN, ARȘAVIR, D-l Rădulescu-Motru și misticismul. În revista Fapta, nr. 3, 1930, București
15. ACTERIAN, ARȘAVIR, D-l Nae Ionescu și Catholicismul. În revista Fapta, nr.6, 1930, București
16. ACTERIAN, ARȘAVIR, G. Bacovia: Cu voi...(versuri). În revista Fapta, nr.2, 1930, București
17. ACTERIAN, ARȘAVIR, Gânduri în „ luna Bucureștilor” și despre urbanistica românească. În revista Ideea românească, nr. anul I, nr. 2-4, iunie-august, 1935, București
18. ACTERIAN, ARȘAVIR, Homo americanus. În revista Axa, nr.7, 1933, București
19. ACTERIAN, ARȘAVIR, Jurnalul unui dezaxat. În revista Axa, nr. 4, 1932, București
20. ACTERIAN, ARȘAVIR, Liviu Rebreanu: Răscoala. În revista Axa, nr.9, 1933, București
21. ACTERIAN, ARȘAVIR, O noua boală: Autenticitatea. În revista Axa, nr. 11, 1933, București
22. ACTERIAN, ARȘAVIR, Omul de acțiune. În revista Floare de foc, nr.11, 1932, București
23. ACTERIAN, ARȘAVIR, Război și moarte. În revista Axa, nr.13, 1933, București
24. ACTERIAN, ARȘAVIR, Reviste franceze. În revista Fapta, nr.4, 1930, București
25. ACTERIAN, ARȘAVIR, Spectacolul; Cinematograful; Comicul; Rușii. În revista Ideea românească, anul I, nr.1, mai 1935, București
26. ACTERIAN, ARȘAVIR, Sub blestem. În revista DA și NU, nr.8-9, 1936, București
27. ACTERIAN, ARȘAVIR, Visul lui Descartes. În revista Veac Nou, 1937

Referințe Critice

1. CIORAN,EMIL, Scrisori către cei de-acasă. București: Editura Humanitas, 2010
2. CĂUȘ, BOGDAN, Figuri de armeni din România. București: Editura. Ararat 1997

3. SIMION,EUGEN, Ficțiunea jurnalului intim. Diarismul românesc. București: Editura Univers Enciclopedic, 2001
4. ORNEA, ZIGU, Anii treizeci, București:Editura Fundațiilor cultural române, 1995
5. PETREU,MARTA, Biblioteci în aer liber: Editura Polirom, 2014
6. VULCĂNESCU, MIRCEA, „Tânăra generație” București: Editura Compania, 2004

În periodice

1. ARARAT, nr.18 (135), București, 16-30 septembrie 1997, p.5
2. „Arșavir Acterian era cel mai bun dintre noi. Asta înseamnă și cel mai inteligent.” Alexandru Paleologu.
3. ARARAT, supliment,serie nouă,revistă fondată în 1924, București, martie 1997, p. neprecizată.
4. „Procesul deșteptilor” interviu de Fabian Anton cu Arșavir Acterian.
5. TĂNASE, STELIAN, Anatomia mistificării. București: Editura Humanitas, 2009
6. BOZ, LUCIAN, Scrisori către Arșavir Acterian. În revista România literară, nr. 33, 2003
7. BOZ, LUCIAN, Alte scrisori către Arșavir de...În revista România literară, nr. 39, 2003
8. BREZIANU,BARBU, Arșavir în amintiri. În revista Luceafărul, nr.33 (332), septembrie 1997
9. CERNAT,PAUL, „ Tânăra generație” interbelică: de la nevoia de integrare la integrism. În Observator cultural, nr.212, 16 martie 2004
10. ELIADE, MIRCEA, Generația în pulbere. În revista Vremea, anul IX, Nr.438, 24 mai 1936
11. ELIADE, MIRCEA, O revoluție creștină. În revista Buna Vestire, anul I, (1937), nr. 100, București, iunie 27
12. FAIFER, FLORIN, Arșavir-ultima scrisoare. În Ararat, an XVIII, nr.23-24 (380-81), 1-31 decembrie 2007
13. GEORGE, ALEXANDRU, Amintirea lui Arșavir. În revista Luceafărul, nr. 39 (338), noiembrie 1997
14. GLODEANU, GHEORGHE, Jurnalul unui pseudo-filosof. În Tabor, an II, nr.7, octombrie 2008, editată de Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului
15. HORASANGIAN, BEDROS, Prietenul meu, Arșavir. În Ararat, an XVIII, nr. 23-24,(380-81), 1-31 decembrie 2007

16. ȘULUȚIU, OCTAV, Iar generația tânără. În revista România literară, anul II, nr. 49/29, ian. 1933
17. PALEOLOGU, ALEXANDRU, Arșavir era cel mai bun dintre noi. Asta înseamnă și cel mai inteligent. În revista Ararat, nr. 18 (135), București, 16-30 septembrie 1997
18. SOROHAN, ELVIRA, Arșavir Acterian. Jurnalul unui filosof timid. În Convorbiri literare, anul CXLII, nr. 2, februarie 2010
19. VIANU, TUDOR, Generație și creație. În Revista Fundațiilor Regale, anul III, nr. 2, București, 1 februarie 1936
20. VODĂ, EUGENIA, Misterul Arșavir. În revista România literară, nr. 39, 1-7 octombrie, 1997